

Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelseverksamheten

---

1. SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har granskat Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter om etniskt ursprung, hälsa, sexualliv och sexuell läggning i en gemensamt tillgänglig uppgiftssamling som rör människohandel. Granskningen har omfattat ett urval av personuppgiftsregistreringar och varit begränsad till frågan om det är absolut nödvändigt att behandla de känsliga personuppgifterna.

Nämnden konstaterar att Polismyndigheten i två fall har återgett uppgifter från uppgiftslämnare som har använt ordet zigenare, trots att nämnden tidigare uttalat att Polismyndigheten bör välja ett annat ord vid beskrivning av en person då ordet kan uppfattas som kränkande. Nämnden riktar kritik mot Polismyndigheten för att ordet fortfarande förekommer i underrättelseverksamheten. I det ena fallet har Polismyndigheten efter nämndens inspektion vid en förnyad bedömning funnit att det inte längre finns behov av att behandla de känsliga personuppgifterna avseende etnicitet och därför upphört med behandlingen av uppgifterna. Nämnden erinrar Polismyndigheten om vikten av att fortsatt vara restriktiv med behandlingen av känsliga personuppgifter och att i varje enskilt fall kontinuerligt pröva om behandlingen är absolut nödvändig. I det andra fallet har Polismyndigheten ersatt ordet zigenare med rom, vilket nämnden godtar då uppgiften om etnicitet får anses vara absolut nödvändig.

I övrigt bedömer nämnden att behandlingen av de granskade känsliga personuppgifterna har varit lagenlig.

Nämnden noterar att Polismyndigheten påbörjat en särskild registervårdsinsats beträffande förekomsten av ordet zigenare i uppgiftssamlingar inom underrättelseverksamheten. Enligt Polismyndigheten ska ordet tas bort, alternativt ersättas med annat uttryck i de fall där uppgiften fortsatt bedöms som absolut nödvändig. Nämnden ser positivt på registervårdsinsatsen.

2. BAKGRUND

2.1. Inledning

Den 11 februari 2021 beslutade nämnden att granska Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelseverksamheten. Granskningen har avsett känsliga personuppgifter om etniskt ursprung, hälsa, sexualliv och sexuell läggning i en gemensamt tillgänglig uppgiftssamling i it-systemet Surfa 2. Uppgiftssamlingen, som rör människohandel, används i Polismyndighetens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet (underrättelseverksamhet).

Granskningen har varit begränsad till frågan om behandlingen av de känsliga personuppgifterna är absolut nödvändig för ändamålet med behandlingen.

2.2. Rättsliga utgångspunkter

Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning (känsliga personuppgifter) får som huvudregel inte behandlas (2 kap. 11 § första stycket brottsdatalagen [2018:1177]). Om uppgifter om en person behandlas får de dock kompletteras med känsliga personuppgifter när det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 11 § andra stycket brottsdatalagen). Med hänsyn till den restriktivitet som ligger i uttrycket absolut nödvändigt måste behovet av att göra sådana kompletteringar prövas noga i det enskilda fallet.¹

3. UTREDNINGEN

3.1. Genomförande

Den 26 april 2021 genomfördes en inspektion vid Polismyndigheten. Sökningar gjordes i den aktuella uppgiftssamlingen på sökbegrepp i form av ord som kan avslöja känsliga personuppgifter om etniskt ursprung, hälsa, sexualliv och sexuell läggning. Tio dokument där sökningarna gav träff valdes ut för en närmare granskning.

Efter inspektionen har Polismyndigheten på nämndens begäran besvarat frågor rörande registreringar av känsliga personuppgifter i sju av dokumenten. En sammanfattning av Polismyndighetens svar återges i avsnitt 3.3.

3.2. Nämndens iakttagelser

Vid granskningen noterades bland annat följande exempel.

---

¹ Prop. 2017/18:232 s. 447.

Exempel 1 avser ett underrättelseuppslag där det anges att en person är en smal zigenare. Av uppslaget framgår också att Polismyndigheten har identifierat personen med personnummer och fullständigt namn samt inom parentes skrivit zigenare.

Exempel 2 avser ett underrättelseuppslag där det anges att en person är en zigenare från Polen.

Exempel 3 avser ett underrättelseuppslag där det anges att en person har en djup depression, att personen gjort abort och försökt ta sitt eget liv.

3.3. Polismyndighetens svar

Polismyndigheten har bland annat anfört följande avseende ovanstående exempel.

Det första exemplet avser uppgifter från en uppgiftslämnare som senare i dokumentet upprepas i syfte att koppla samman uppgiften med ett personnummer. Vid en förnyad bedömning har Polismyndigheten kommit fram till att ordet zigenare inte ska användas och att det inte längre är absolut nödvändigt att behandla uppgifterna om personens etniska ursprung. Polismyndigheten har därför avslutat behandlingen av de känsliga personuppgifterna.

Det andra exemplet avser uppgifter från en uppgiftslämnare avseende en icke identifierad person. Då det dock inte kan uteslutas att uppgifter om personen tillkommer vid en senare tidpunkt, utgår Polismyndigheten vid sin behandling från att det är fråga om behandling av personuppgifter. Polismyndigheten vill understryka vikten av att som utgångspunkt använda just de uppgifter som lämnats av källan för att inte riskera förvanskning av informationen genom att polisanställda lägger på egna värderingar i det skede som informationen från en källa ska dokumenteras. En uppgift om en persons etniska ursprung kan vara av stor vikt, till exempel i det brottsförebyggande arbetet. Dessutom råder det inom vissa minoriteter hederskulturer, varför uppgifter om personers etniska ursprung kan vara viktiga vid undersökning av den brottsliga verksamheten. Sådana uppgifter kan i vissa fall även ha betydelse för att identifiera en person. I förevarande fall är det absolut nödvändigt att behandla uppgiften eftersom brottsligheten kan ha koppling till personens etnicitet och nationalitet. Vidare är uppgiften om etnicitet absolut nödvändig då den utgör en del av signalementsbeskrivningen avseende personen. Dock bör ett annat ordval än zigenare användas då det kan anses kränkande. Ordet har därför bytts ut och nu används istället rom.

Exempel tre avser uppgifter som omnämns i samband med att en uppgiftslämnare kontaktat en polisman. Behandlingen av de känsliga personuppgifterna är

absolut nödvändig för ändamålet med behandlingen. Känsliga personuppgifter kan förekomma inom uppgiftssamlingen då brottslighet avseende människohandel i många fall rör utsatta personer. Uppgifterna bedöms ha samband med den brottslighet som personen ifråga utsätts för och Polismyndigheten behöver ha kännedom om vilka effekter den får på personens hälsotillstånd. Vidare behöver Polismyndigheten ha kännedom om personens utsatta position.

Slutligen har Polismyndigheten informerat nämnden om att en särskild registervårdsinsats avseende förekomsten av ordet zigenare i uppgiftssamlingar inom underrättelseverksamheten har påbörjats. Polismyndigheten har (bland annat med beaktande av uttalanden från nämnden) gjort bedömningen att ordet inte längre bör användas, inte heller i de fall där uppgiften kommer från en uppgiftslämnare. Registervårdsinsatsen är pågående och innebär att ordet tas bort, alternativt ersätts med ett annat uttryck i de fall där uppgiften bedöms som absolut nödvändig att behandla.

4. NÄMNDENS BEDÖMNING

Nämnden har i två fall noterat underrättelseuppslag som innehåller ordet zigenare. I båda fallen rör det sig om uppgifter som har lämnats av källor. Nämnden har tidigare uttalat att uppgifter som innehåller kränkande beskrivningar eller begrepp inom ramen för underrättelseverksamheten sällan torde vara nödvändiga att återge till den exakta ordalydelsen, även om uppgifterna lämnats av källor. Bakgrunden är bestämmelsen i 2 kap. 7 § andra stycket brottsdatalogen där det föreskrivs att uppgifter som beskriver en persons utseende ska utformas på ett objektivt sätt med respekt för människovärdet. Eftersom ordet zigenare kan uppfattas som kränkande bör Polismyndigheten välja ett annat ord vid beskrivningen av en person.² Nämnden riktar kritik mot Polismyndigheten för att ordet fortfarande förekommer i underrättelseverksamheten. I det ena fallet har Polismyndigheten efter nämndens inspektion vid en förnyad bedömning funnit att det inte längre finns behov av att behandla uppgifterna om personens etniska ursprung och därför upphört med behandlingen av uppgifterna. Nämnden erinrar Polismyndigheten om vikten av att fortsatt vara restriktiv med behandlingen av känsliga personuppgifter och att i varje enskilt fall kontinuerligt pröva om behandlingen är absolut nödvändig. Känsliga personuppgifter som inte längre bedöms som absolut nödvändiga bör tas bort så snart som möjligt. Nämnden ifrågasätter inte att det är absolut nödvändigt att behandla den känsliga personuppgiften om etnicitet i det andra fallet och noterar att Polismyndigheten i det fallet har ersatt ordet zigenare med rom.

---

² Se exempelvis nämndens uttalanden från den 10 december 2019 ”Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelseverksamheten” (dnr 20-2019) och den 16 februari 2017 ”Polismyndighetens behandling av känsliga personuppgifter avseende etnicitet i underrättelseverksamheten vid Nationella operativa avdelningen och region Stockholm” (dnr 142-2016).

Gällande de övriga granskade känsliga personuppgifterna bedömer nämnden, efter erhållna svar och förtydliganden från Polismyndigheten, att dessa är absolut nödvändiga för ändamålet med behandlingen.

Slutligen har nämnden informerats om att Polismyndigheten inlett en registervårdsinsats beträffande förekomsten av ordet zigenare i uppgiftssamlingar inom underrättelseverksamheten i syfte att ta bort, alternativt byta ut ordet. Nämnden ser positivt på Polismyndighetens beslut att genomföra en sådan insats.

5. BESLUT

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Barbro Thorblad, Anti Avsan, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Matheus Enholm, Elisabeth Falkhaven, Christina Linderholm, Olle Sandahl och Björn von Sydow (enhälligt).

Föredragande: Lori Holmquist

Expedition till:

Polismyndigheten, Rättsavdelningen, enheten för rättslig styrning och stöd (dnr A183.953/2021)

Kopia för kännedom till:

Integritetsskyddsmyndigheten